

Prawa Człowieka

Niestacjonarne Studia Prawa
2017/2018 semestr zimowy

- Spotkanie wprowadzające. Pojęcie i źródła praw człowieka. Klasyfikacja praw człowieka.
- Wprowadzenie do Uniwersalnego Systemu ochrony praw człowieka
- Karta Narodów Zjednoczonych

Karta Praw Wirginii – 12 czerwca 1776 r.

Artykuł I

*Wszyscy ludzie są z natury jednakowo wolni i niezależni oraz posiadają pewne **przyrodzone prawa**. Z chwilą powstania społeczeństwa niemożliwe jest odebranie tych praw przyszłym pokoleniom na podstawie jakiegokolwiek konwencji. Prawa te obejmują prawo do życia i wolności osobistej, do środków zdobywania i posiadania własności, oraz do dążenia i osiągnięcia szczęścia i bezpieczeństwa.*

„Prawa człowieka są to powszechne prawa moralne o charakterze podstawowym, przynależne każdej jednostce w jej kontaktach z państwem.

Pojęcie praw człowieka opiera się na trzech tezach:

- po pierwsze, że każda władza jest ograniczona;
- po drugie, że każda jednostka posiada sferę autonomii, do której nie ma wstępu żadna władza;
- po trzecie, że każda jednostka może zasadnie domagać się od państwa ochrony jej praw.”

Historia

- „Jeszcze na początku XX wieku uznawanie praw człowieka leżało w gestii poszczególnych państw. Nie istniał żaden uniwersalny i prawnie wiążący katalog praw człowieka. Dopiero II wojna światowa skłoniła zwycięzców do podjęcia próby utworzenia międzynarodowego forum rozmów, aby wspólnymi siłami sprostać wyzwaniom powojennej rzeczywistości, ale przede wszystkim aby nie dopuścić do powtórzenia błędów historii w przyszłości. Owym forum dyskusyjnym stała się Organizacja Narodów Zjednoczonych.”

26 czerwca 1945 roku

Na Konferencji w San Francisco podpisano

Kartę Narodów Zjednoczonych.

Karta NZ jest traktatem międzynarodowym, wstępnie została przygotowana podczas konferencji w

Dumbarton Oaks (1944 r.)

Karta Narodów Zjednoczonych stanowi, iż ludy Narodów Zjednoczonych są zdecydowane między innymi: **"chronić następne pokolenia przed klęską wojny"** oraz **"przywrócić wiarę w podstawowe prawa człowieka"**.

Wyjątkowość i szczególność Karty NZ

- stanowi statut ONZ,
- normuje strukturę Organizacji oraz funkcje i kompetencje jej organów.
- Karta NZ jest fundamentalnym umocowaniem zobowiązań państw w sferze prawa międzynarodowego.
- Uniwersalizm zadań (Art.2 ust. 6)
- Wykluczenie zgłoszenia zastrzeżeń do postanowień Karty „art. 4 ust 1. *Do Organizacji Narodów Zjednoczonych mogą być przyjęte wszystkie inne państwa miłujące pokój, które przyjmą zobowiązania zawarte w niniejszej Karcie i zdaniem Organizacji, zdolne są i pragną zobowiązania te wykonywać.*”
- Hierarchiczność (art. 103) *W razie sprzeczności pomiędzy obowiązkami członków Narodów Zjednoczonych, wynikających z niniejszej Karty, a ich obowiązkami wynikającymi z jakiegoś innego porozumienia międzynarodowego, pierwszeństwo będą miały ich obowiązki wynikające z niniejszej Karty.*”
- Art. 52 ust. 1 „*Nic w niniejszej Karcie nie wyłącza istnienia porozumień lub organizacji regionalnych, mających na celu zajmowanie się sprawami, będącymi w związku z utrzymaniem międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, a które nadają się do akcji regionalnej, byleby takie porozumienia lub organizacje i ich działalność dały się pogodzić z celami i zasadami Narodów Zjednoczonych.*”

- Zasady i cel Karty NZ zostały sformułowane w rozdziale pierwszym Karty zatytułowanym „Cele i zasady”. Należy zwrócić uwagę na szczególną relację pomiędzy celami i zasadami Karty znajdującymi się w rozdziale pierwszym oraz podkreślić że zasady stanowią realizację celów znajdujących się w art. 1 KNZ.

Artykuł 1 Cele Organizacji Narodów Zjednoczonych są następujące:

1. Utrzymać międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo, stosując skuteczne środki zbiorowe dla zapobiegania zagrożeniom pokoju i ich usuwania, tłumienia aktów agresji i innych naruszeń pokoju, łagodzić i załatwiać - w drodze pokojowej, według zasad sprawiedliwości i prawa międzynarodowego - spory lub sytuacje mogące prowadzić do naruszenie pokoju.
2. Rozwijać przyjazne stosunki między narodami, oparte na poszanowaniu zasady równouprawnienia i samostanowienia narodów, i stosować inne odpowiednie środki dla wzmocnienia powszechnego pokoju.
3. Doprowadzić do współdziałania międzynarodowego w rozwiązywaniu zagadnień o charakterze gospodarczym, społecznym, kulturalnym lub humanitarnym, jak również popierać i zachęcać do poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności dla wszystkich, bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie.
4. Być ośrodkiem uzgadniającym działalność międzynarodową, zmierzającą do osiągnięcia tych wspólnych celów

Artykuł 2 Dla osiągnięcia celów ustalonych w artykule 1 Organizacja i jej członkowie postępować będą według następujących zasad:

1. Organizacja opiera się na zasadzie suwerennej równości wszystkich członków.
2. Wszyscy członkowie, w celu zapewnienia sobie praw i korzyści wynikających z członkostwa, wykonywać będą w dobrej wierze zobowiązania przyjęte przez nich zgodnie z niniejszą Kartą.
3. Wszyscy członkowie załatwiać będą swe spory międzynarodowe środkami pokojowymi w taki sposób, aby nie dopuścić do zagrożenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz sprawiedliwości.
4. Wszyscy członkowie powstrzymają się w swych stosunkach międzynarodowych od stosowania groźby lub użycia siły przeciwko całości terytorialnej lub niepodległości któregoś państwa.
5. Członkowie Organizacji okażą jej wszelką pomoc w każdej akcji podjętej zgodnie z niniejszą Kartą i powstrzymają się od udzielenia pomocy jakiegokolwiek państwu, przeciwko któremu Organizacja zastosowała akcję prewencji lub przymusu.
6. Organizacja zapewni, aby państwa, które nie są jej członkami, postępowały zgodnie z niniejszymi zasadami w stopniu koniecznym do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.
7. Żadne postanowienie niniejszej Karty nie upoważnia Organizacji Narodów Zjednoczonych do interwencji w sprawach, które z istoty swej należą do kompetencji wewnętrznej któregoś państwa, ani do żądania od członków, aby przekazywali takie sprawy do załatwienia według niniejszej Karty. Powyższa zasada nie dotyczy możliwości zastosowania środków przymusu przewidzianych w rozdziale VII.

- „Treść artykułów Karty ma moc **prawa międzynarodowego**, a więc jest **dokumentem prawnie wiążącym** jego strony. Zawarte w Karcie zobowiązania wszyscy członkowie Narodów Zjednoczonych powinni wypełniać w dobrej wierze. Szczególnie godne uwagi jest przyjęcie **zasady bezwarunkowego poszanowania praw człowieka** oraz daleko idąca **współpraca** z Narodami Zjednoczonymi i innymi państwami w tym zakresie. Karta nie wyszczególnia praw człowieka i nie zawiera żadnych wyraźnych wskazówek odnośnie wdrożenia jej postanowień do krajowego porządku prawnego państw - członków.” Warto jednak zwrócić uwagę na art. 55, 73, 76 KNZ, gdzie można doszukiwać się pewnych wskazań dotyczących sfery praw gospodarczych i socjalnych.

- **Artykuł 55** Mając na widoku stworzenie warunków stałości i dobrobytu, które są niezbędne do pokojowych i przyjaznych stosunków między narodami, opartych na poszanowaniu zasady równouprawnienia i samostanowienia ludów, Narody Zjednoczone będą popierały:
 - a) podniesienie stopy życiowej, pełne zatrudnienie oraz warunki postępu i rozwoju gospodarczego i społecznego;
 - b) rozwiązywanie międzynarodowych zagadnień gospodarczych, społecznych, zdrowotnych i innych z nimi związanych, jak również międzynarodowej współpracy kulturalnej i oświatowej;
 - c) powszechne poszanowanie i zachowywanie ludzkich praw i wolności podstawowych dla wszystkich bez różnicy rasy, płci, języka lub religii.

Artykuł 73

Członkowie Narodów Zjednoczonych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zarząd obszarami, których ludność nie dojrzała jeszcze do pełnego stopnia samorządu, uznają zasadę, że interesy mieszkańców tych obszarów górują nad innymi, i przyjmują jako święty obowiązek popierać ze wszystkich sił dobrobyt mieszkańców tych obszarów, w ramach systemu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, stworzonego przez niniejszą Kartę; w tym celu obowiązują się:

- a) zapewnić, szanując należycie kulturę tych odnośnych ludów, ich postęp w dziedzinie politycznej, gospodarczej, społecznej i oświatowej, ich sprawiedliwe traktowanie oraz ich ochronę przed nadużyciami;
- b) rozwijać samorząd, mieć należycie na względzie aspiracje polityczne tych ludów oraz pomagać im w stopniowym rozwoju ich wolnych instytucji politycznych, biorąc w rachubę szczególne warunki każdego obszaru i jego ludności tudzież różny stopień ich rozwoju;
- c) umacniać międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo;
- d) popierać twórcze zarządzenia rozwojowe, zachęcać do prowadzenia badań, współpracować między sobą i z międzynarodowymi organizacjami, gdy i gdziekolwiek okaże się to właściwym dla praktycznego osiągnięcia celów społecznych, gospodarczych i naukowych, wymienionych w niniejszym artykule; oraz
- e) przysyłać regularnie Sekretarzowi Generalnemu w celach informacyjnych, z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających ze względów bezpieczeństwa lub konstytucyjnych, wiadomości statyczne i inne natury technicznej, dotyczące warunków gospodarczych, społecznych i oświatowych na obszarach, za które ponoszą oni odpowiedzialność, a innych niż obszary, do których odnoszą się

Artykuł 76

Zgodnie z celami Narodów Zjednoczonych, wyłożonymi w artykule 1 niniejszej Karty, podstawowe zadania systemu powierniczego powinny polegać na:

1. umacnianiu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa;
2. popieraniu postępu w dziedzinie politycznej, gospodarczej, społecznej i oświatowej mieszkańców obszarów powierniczych i ich stopniowego rozwoju w kierunku samorządu lub niepodległości odpowiednio do szczególnych warunków każdego obszaru i jego ludności, do swobodnie wyrażonych życzeń odnośnych ludów i zgodnie z postanowieniami poszczególnych porozumień powierniczych;
3. zachęcaniu do poszanowania praw człowieka i podstawowych swobód dla wszystkich bez różnicy rasy, płci, języka lub religii oraz do uznawania współzależności ludów świata; i
4. zapewnieniu równego traktowania wszystkich członków Narodów Zjednoczonych i ich obywateli w dziedzinie społecznej, gospodarczej i handlowej, jak również równego traktowania tych ostatnich przy wymiarze sprawiedliwości, bez uszczerbku dla osiągnięcia wyżej wymienionych celów i z zastrzeżeniem postanowień artykułu 80.

- Po powstaniu ONZ powrócono do idei kodyfikacji międzynarodowej ochrony praw człowieka. Pomysł ten powstał już podczas prac nad KNZ. W 1946 roku, Narody Zjednoczone utworzyły w obrębie swojego systemu **Komisję Praw Człowieka**, organ który był odpowiedzialny za stworzenia projektu kodyfikacji.
- Komisja Praw Człowieka była podstawowym organem NZ w sferze praw człowieka.
 - Została utworzona 16 lutego 1946, była organem międzyrządowym,
 - pod przewodnictwem Eleonory Roosevelt (USA), wdowie po byłym prezydencie USA Franklinie Rooseveltcie, podjęła się próby zdefiniowania praw człowieka i podstawowych wolności.
 - w skład Komisji wchodziły 53 państwa,
 - Komisja przyjęła że MKPCZ składać się będzie z trzech dokumentów
 - Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
 - Paktu Praw Człowieka
 - Środków dotyczących wprowadzenia w życie Paktu
 - 6 czerwca 2006 r. Komisja Praw Człowieka zakończyła swoją działalność.

- 10 grudnia 1948 roku, Zgromadzenie Ogólne, przyjęło **Powszechną Deklarację Praw Człowieka**.
- Powszechną Deklarację Praw Człowieka składa się ze wstępu oraz 30 artukółw
- „Wskazując na ***przyrodzoną godność ludzką*** oraz ***niezaprzeczalność prawa do wolności i równości***, Deklaracja była aktem bezprecedensowym. Stworzyła pierwszy filar praw człowieka oraz stanowiła swego rodzaju kamień węgielny, w oparciu o który dokonywał się proces ewolucyjnego powstawania międzynarodowego prawa specjalizującego się w ochronie praw człowieka”

- Choć Deklaracja jest **wyrazem woli politycznej**, a nie prawnie wiążącym dokumentem o randze traktatu czy konwencji, uzyskała ona powszechną akceptację ze strony państw członkowskich. Wiele z nich cytowało Deklarację albo włączało jej treść do swoich podstawowych aktów prawa wewnętrznego. Podobnie, zawierane po 1948 roku umowy dwustronne i wielostronne dotyczące praw człowieka, opierały się na podstawowych założeniach zawartych w Deklaracji.

- Powszechna Deklaracja Praw człowieka jest rezolucją Zgromadzenia Ogólnego 217 A (III). Nie jest umową międzynarodową – nie stanowi źródła zobowiązań prawnomiędzynarodowych.
- Jej charakter prawny wywołał dyskusję co do wiążącej mocy postanowień Deklaracji.

- „Część państw i niektórzy przedstawiciele nauki prawa: normy Deklaracji nie są wiążące. Za taką tezę przemawiają m.in. Dokumenty z prac przygotowawczych. Wpisywałoby się to również w ugruntowaną dziś praktykę ONZ, zgodnie z którą konwencję poprzedza się niewiążącą deklaracją, która zawiera pewne ogólne formuły, wspólne standardy do osiągnięcia. Dopiero po pewnym czasie dochodzi do zawarcia umowy międzynarodowej i tym samym powstają wiążące regulacje normatywne.

- Zwolennicy: jej charakter jest podniosły, uroczysty, a Deklaracja wyraża wolę społeczeństwa międzynarodowego, wypełnia jej postanowienia przez państwa. Pogląd ten zyskuje coraz powszechniejszą akceptację. Obecnie normy Deklaracji uznaje się bądź za prawo zwyczajowe, bądź za zasady ogólne prawa, które również stanowią źródła prawa międzynarodowego.”

- Uchwalając Deklarację, Zgromadzenie Ogólne zwróciło się do Rady Gospodarczej i Społecznej oraz do Komitetu Praw Człowieka, aby w następnej kolejności skupiły się na przygotowaniu projektu **Paktu Praw Człowieka** i propozycjach jego implementacji, dążąc tym samym do realizacji idei Międzynarodowej Karty Praw (*International Bill of Rights*) i stworzenia systemu praw człowieka.
- Mimo, iż Zgromadzenie Ogólne stało na stanowisku, że **"korzystanie z wolności obywatelskich i politycznych oraz z praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych jest wzajemnie powiązane i współzależne"**, przygotowanie tak wszechstronnego i ujednoliconego projektu okazało się w praktyce niemożliwe. Ostatecznie wyżej wymienione kategorie praw człowieka zostały ujęte w formie dwóch dokumentów: **Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.**
- http://www.unic.un.org.pl/prawa_czlowieka/pcz_karta_nz.php

Dlaczego w dwóch dokumentach?

Racjonalnym uzasadnieniem tego podziału był fakt, iż prawa te mają **odmienną naturę** - jedna kategoria praw podlega natychmiastowemu i bezwarunkowemu wykonaniu. Natomiast do pełni praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych państwa mają dochodzić stopniowo, w miarę swych możliwości finansowych.

Międzynarodowa Karta Praw Człowieka

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych wraz z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka, tworzą Międzynarodową Kartę Praw Człowieka

KONWENCJE

- 1948 Konwencja o zapobieganiu i karaniu zbrodni ludobójstwa (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide)
- 1951 Konwencja dotycząca statusu uchodźców (Convention Relating to the Status of Refugees)
- 1965 Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination)
- 1973 Konwencja o zwalczaniu i karaniu zbrodni apartheidu (International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid)
- 1979 Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)
- 1984 Konwencja przeciwko torturom i innemu okrutnemu, niehumanitatiwnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)
- 1989 Konwencja o prawach dziecka (Convention on the Rights of the Child)
- 1990 Konwencja o ochronie praw wszystkich pracowników - migrantów i członków ich rodzin (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families)

DEKLARACJE

- 1960 Deklaracja o przyznaniu niepodległości krajom i narodom kolonialnym (Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples)
- 1967 Deklaracja w sprawie wszelkich form dyskryminacji kobiet (Declaration on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)
- 1967 Deklaracja o azylu terytorialnym (Declaration on Territorial Asylum)
- 1984 Deklaracja o prawie ludów do pokoju (Declaration on the Right of Peoples to Peace)
- 1986 Deklaracja o prawie do rozwoju (Declaration on the Right to Development)
- 1992 Deklaracja o prawach osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych (Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities)

W ramach systemu Narodów Zjednoczonych, istnieje siedem komitetów, których zadań należy min.:

- monitorowanie włączania do krajowego porządku prawnego uniwersalnych umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka i podstawowych wolności
- przestrzegania zawartych w nich postanowień:
 - ✓ Komitet ds. Eliminacji Dyskryminacji Rasowej (do Międzynarodowej Konwencji w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej)
 - ✓ Komitet Praw Człowieka (do Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych)
 - ✓ Komitet Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych (do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych)
 - ✓ Komitet przeciwko Torturom (do Konwencji przeciwko torturom i innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu) Komitet ds. Eliminacji Dyskryminacji Kobiet (do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet)
 - ✓ Komitet Praw Dziecka (do Konwencji o prawach dziecka) Komitet do Ochrony Praw Wszystkich Pracowników - Migrantów i Członków ich Rodzin (do Konwencji o ochronie praw wszystkich pracowników - migrantów i członków ich rodzin)

20 grudnia 1993 roku, na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego zostało utworzone stanowisko Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka

Jest to organ Organizacji Narodów Zjednoczonych, powołan na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 48/141. Zgodnie z przyznanym mandatem stoi na czele Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka z siedzibą w Genewie.

Do obowiązków wynikających z pełnienia tej funkcji należy:

- troska o powszechne respektowanie praw człowieka i ich promowanie;
- świadczenie na prośbę państwa usług doradczych, pomocy technicznej i udzielanie finansowego wsparcia na polu praw człowieka;
- koordynowanie programów informacji publicznej i edukacji, poświęconych zagadnieniom praw człowieka; zaangażowanie w dialog z rządami, mający na celu zapewnienie poszanowania praw człowieka;
- umacnianie współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie

Wysoki Komisarz NZ do spraw Praw Człowieka

Zeid Ra'ad Zeid Al-Hassein (Jordania)

„Największą zdobyczą ONZ jest jej uniwersalizm, czyli dążenie do objęcia działalnością tej organizacji wszystkich państw. Zrzesza ona obecnie 191 państw oraz setki organizacji rządowych i pozarządowych. Uniwersalizm ONZ przejawia się również w szerokim ujęciu jej kompetencji, pozwalającym na zajmowanie się praktycznie każdym aspektem życia jednostek i narodów. Same prawa człowieka są uniwersalne:

- podmiotowo, ponieważ przysługują każdej jednostce z racji bycia człowiekiem;
- terytorialnie, ponieważ nie zależą od tego w jakim kręgu cywilizacyjno - kulturowym człowiek się znajduje;
- czasowo, ponieważ trwają pomimo ewolucji społeczeństw i narodów.”

Agencje wyspecjalizowane ONZ

